

ШИЛИРИ—СИЛЕРНИ ЭРГЕНЕР

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ДЭЭДИ ХУРАЛЫНЫҢ ДЕПУТАДЫНГА КАНДИДАТТАР

БАЙ-ТАЙГА КОЖУУНУК № 13 ЧАҢҮС
МАНДАТТЫҢ СОҢГУДА ОКРУГУНДАН

Владимир Борисович КАРА-САЛ

КЕЛИР ҮЕ ЭРТКЕН БОЛГАШ

АМҒЫ ҮЕЛЕР ЧОКТА

БОЛДУНМАС

Чүнү-даа мурунда мээң төрөл чоңум, чангыс чер-чуртуларым, бай-тайгалар бай-шымдалдыр, эки чуртта болур аргалары бар дээрине бузурар мен. Эң кол соруугаар болза, кижилерини чагай чоруун хандырып, аныяк-оскенин ажил-агыяк хаара тулду, арагалар, кем-хөкөр үлгүдөр чуркытарга уаур демисээди күштедирерин.

Россияны Федеративтат Хуралыны Федерация төөлүштүрүп, депутатты тунуу чекте-бүтү Тываны туталайын, чүтүе Бай-Тайганы алыр болза, чоңуну дыка хой негелде-комундаарын сайгарын келген мен. Оларын аразында бакым-балгат, ашка-тогерин, орук-харылаа, корум-чурму дээр, кандай айтырлар чок дээр. Кара-Холче чырып кинир-тирер дугайы менээ-даа, Шериг-оол Дивизионовиче-даа сонугчуларын кол даал-газы турган. Ажылды шапкычтар дээр ашка-тогерини 50-100 миллионна тыва-рынга доктаамал кирип келген мен.

Чангыс оралакты дарга-аы турган, Бай-Тал ковуру-биле Кара-Холче орук кылы-рын Президентиниң програм-масына кирип, ол ажил-дарына бы чырып эгелээр деп Чанка шитирлээр чүе. Оң агыда Хемчик көдө Советин тургузарыга кир-киргеленип силерни удурт-чуларын билер. Кызыл-Даг суруун оюл-оюл тил-ымдар чычы иши аал чурттар малгап бакшылары-нын дугайы мен дык дуу-редип турган. Кажан оңу шыгымы-биле Чанка хура-лынга калп уаур тургусканын сонда, элөөн хөмчөгөр ал-дыганын силер бүгүдө билер силер.

«Дружба» сурууну моон сонугары хөжүмдөдүң дугайы болум сайгары көргөн мен, а чоңум чүл дээрин дараамында Уаитыр чугалай бээр мен. Бай-Талга кожу-нува хамаарыштар програм-масы болу деп хөмчөгөр, огууду бодалга, ашкы-чарны дөс-дараалаан саналгага үл-көсүн тургузун турар мен. Оң-биле чегелештир кожуу чагырганын болган база ам сонугар төлөөлүчүлөр ор-ганнарын ажил-хөронө дооратан киришери, кол-кол айтырларга доктаал көрейи.

1. Бай-Тайга кожууну ажил-агыяктын кол алдыры көдө ажил-агай болот, алат (Тараачын) ажил-агай-дарже кол кичөөрүн сайыр. Боттарыны күсөл-биле болган кымыла-биле аш-чөм-продукцияны, чиг өтти бер-ип турар шилерини онза-лап корбушар, оларын ша-нан-мактап, чөлү дуалам-чыын конкурсу суугар доктаамал бээр чуруму до-ктаамал онзап көрүп тур-рар мен.

Көдө ишчилерин дүвү-редип турар база бир чүд — продукция сайгарылаам. Моон сонугар алгы-кеш чымы, азы республиканын дашкаар сөөртүп турар кижилер тө-лөвүрүг тускый чешөөрелди алыр ужуруд. Оуу мээң амгы ажилдан турар черин кы-лап эгелей берген.

Ам бо хүшүред бистид рес-публиканын экономика тала-ы-биле өң-өе хөжүмдүчү бадалга. Тууду-сүрү, оран-са-аы тоюл, ордан турарын, дыка хой биги-бууругелдер-дин халгынын бо кожуун-дан көрүп болур. Колдуунда туудууну калган «Дружба» сурууну талам-биле Чанк чурт тускый доктаамал хузон аларын чедир аар болган ийик мен.

2. Бай-Тайгага хамаары-штыр база бир тускыйлап айтырар бар. Чүд дөргө, Бай-кокурдан космосе салып ү-дүргөн «Протон» деп эдерин-чилерин орктенин бөгу Ал-тай, Тыва, Хакасия дөвкээр-лерише тайгаларга, хары-даа аалдар өздөдө дүжү турар. Бо сөөлүг он чылдар иштинде 130 эдеринчын сал-ган. Чангыс ракетанын көзүл дүшкөн ийги улашкыктың деңизин 12 тонна, уаууну 17 метр, дооразы 4 метр. Ол хо-рулган улааны чад-биле ка-ды хөмчөдүрүчүн 50-55 км биктен чөргө батпаш, агар-дын үстүкү казыдыга 3 метр-ден 2 см хөмчөдүрүчү кесин-дилер болуп, тайга-танлы, кемпер, хөдөр кырынга бы-дырап тараан, орт-халатын болдурун турар.

Оң агыда, калба он метр хире, болу ийик калт бакым хөмчөдүрүчү титан деп эң бы-жыг бүдүмдөдөн кызыл кы-вар чүд сөөкөөрлери чөргө колдуунда бучан чыгым көзү дүжүп турар. Хоралы суу-чүдүдүрүн 2 тонна хирес

рүмелден талантылы аны-ктарын тып, кожуу моорө-йин эрттерген, салым-чаны-ын аныяк-өскенин тускый өөрдөп белгелер дугайында боттүг хөмчөгөр алыр үеи

БАРЫН-ХЕМЧИКТИҢ СОҢГУДА

Монгуш Сендажы оглу БАЙЫР-ОЛ

Кочуг-даа нарын болгап бөргө уеде чурттап чор бис. Моон мурунда курунун та-лазыдан бүрүп дөткөмчө ач турган көдө ажил-агыяк ашкылаандырайн барга, ол сандаар, шитиниң ма-ласын кодуунда хуу оңуңжө шилтин, тарачынар чор бол-базырадыр машина-техника чок арткан. Корө ажил-агыяк реформаны чор айтырын үзе шитирлөөскө ара ту-руккан. Бир өсө Тыва Чанка-чүл доктаамал кичөөрүн эвөс болза, чырып, чыгып болган одалга айтырларын оң-даа нарындаар турган ийик. Бюджет черлеринден ачтыла, ашка-шалдып ал турар кижилер эвөс. Оор-сук, ара-га-дарже суудулар, аары-аржык, кем-хөкөр үлгүдөш-кишери көкөзөл берган.

Былды-даа бол, тыва чо-ноңу амдыларын шууг-ла до-райткан, кара тамык чыгып берген дык хөмчөгө болур. Амдыларды эвөс санын сагыштыр-тудунуру, олу ор-бас, чыдын чытас, эрес-кө-жө өг-бүлелер мал-манын азырап, бараан-сараанын саар-гып, машина-техниканы, ба-жык-балгакты сарып ал турар. Шапкычтар кижилерден үлөтөр аш, сөөлү-ла хөстүг күп-агыякты, салып-саймааны кылып, амдыларын бот-тарыны өккөлдөр ужуруд бис. Тыва чор байлак, тыва чоң ажилгыр. Уидаран хө-рөс чок. Бот-боттарыны дөткөкчү, хүндүлөш, най-ырадыр чоруулар.

Мени сонугуун дөш силер-ге мөгө сөз өткөс мен. Чи-жө, тыва-моол эң комбайды тургузар мен деп хоозун

КЫЗЫЛ ХОРААНЫҢ ПРАВОБЕЖНЫ № 7

Вячеслав Андреевич УШКАЛОВ

Эргин сонугулар, силер мени парламента соңгуш алыр болунарза, «болуусу кыжык бар» деп чугалап болур силер. А чүге ипаар кы-риксей берген кизи деп мен? 10 муң ажил операцияны кыл-ган, анык ажилды хирүүр кизи аам. Чүге дөргө бо чө-дө капчы-лаа меркелдиги кизи камгалап чок-тур, бети дөргө ай-ай-биле шалынып бөзүн көрө, азы уруг-ла-рынын өөрдөлдө чөргө ки-рип алыр арзак чок, чок-ла болза халас өмчү дуазынга оң бүтүрөй чидип бар чы-дар...

Нарын айтырлары чүдө боттарыны шитирлээр апаар бис. Бузулук хамагыт болуру, болушунуларын кы-дышын хайгаракчымы эвөс, а оларны иделектей кир-жакчы болуру хөкөр-тир. Чүе силерниң бо Правоб-ежний округуларда мен? Чүе дөргө Кызыл хоорайда силерниң бо чурттап тур-рар черинер деп хой хамчык-тыр, берелерин чөк чок. Дарта-ла чар ишпаде бүү-рөк деп чурттаар апаар силер деп мөгөлөөс мен. Мылчал-да айтырларын шитирлээр дээр быраалары тыгарыт-кы бузулуд мен. Оң талам-биле дуржулаган Улуг Хура-лы көжүңүп болуп ажилдан тура, чымы алдым. А соругта-ны чедип алыр дөш кайы хире чүткүлүмүң улаус бис. Болан көрүңүр деп, кы-лар ажалдык хойун; чаа школа, эмгелте туудар, ар-гы-

Амгы уеде Дөди Хуралче орта ажилдан-даа чөрдөп хузон чугалап кижилер, улаустары көгүлдү төөрдө-дөр, оларын аразыне сөөк октап» чаргы-чаалы үндүр-дөр, шоп-солаа күзөксөөр, а кол-ла чүе — ол бүгүңү ажилга, байып алыксаан кижилер шурун кирерин олу-дун турарлар. Олур-нин оода ботрозын, олу-рин дола турарын мен, Россияны болган Тываның патриду кизи, күзөп тур мен. Мээң ба-дылаашкымын, чүмү канын-даа чоңумга улуор болбас. Мен силерниң кижитер мен.

КЫЗЫЛ КОЖУУНУК КЛА-ХЕМНИН № 19 ТӨП

Владимир Федорович ЧАДАМБА

Бирөө, Тыва Республиканың Конституциясында айт-тылган кол чүдүлери улам байыдып, бижылалары. Бо айтырны сонугуларын кол-доруугу улуг. Чүе дөргө, Тыва Республиканың чаа Үндүс Хуралын хузон алырын та үлүг-хууму кирип, 1990 чылдан бээр Конституция комиссиязын көжүңүтү мен. Ында көрдүңгөн иш-каш, чаа Тываны тургузуп, доктардыр дөш, ам-лаа хой чүдүлери кылар апаар. Чо-гум-на мичанган амгы үеи чаа өзү-биле угап билип, чедип алганын ара-дуржу-ламын ажилга турган, ол ажилга үлүг-хууму ки-рикеш, депутаттын канды-дады болуп турарым бо.

Ийде, Тыва Республиканы ат-алдарын, сөзүлгел-ин улум көлүрүп, хамаарыш-лас курунелерин демнежилер, делегерин өскө-лаа чурттары-биле экономикти, политикти харылаалары-нысты үлөм калдыртып, эң илангыда Азияның союму-раңга чурттары. Ожум океан деңизскерин регион нары-биле харылааны тур-гузуп, кады ажилдажылга-ны чедип алыр.

Үште, сөөлү уеде бистид республикада амдыларын чедимес кижилер көвүдөн. Оларнын хой кезии хой

өөрөңн доосканын, чангыс-курсчум, Россия Федерация-нын Курене Думазының Даргазы Геннадий Селезнев-түң амы-хууда дөткөмчө-нүг

КЫЗЫЛ КОЖУУНУК СОҢГУДА ОКРУГУНДАН СУКПАКТЫҢ № 20

Анатолий Сергеевич СЕРЕН

Кижилерин чурттага-ам багай болурун шуут кү-зөөс мен. Чөптүг чорук эвөс, ажил-хөкөрүн чыгып чыгып чок будери дөш күжүм салыр мен, туржур мен.

Россияда политика — ол дөргө экономиканың мөң-көтүңгөн илериниң иштин. Бичанган шак ол по-литиканы солжур болган өскө дем-биле сайырадыр хөкөр. Ону чүдө ажил-агыяктын бүтү адырларынга ас сөткөлдү, мержегилине — ол ажилгыт ажил-агай чөт-гө бердинде, кыды-даа чөт-гө эвөс болган эрте-чарга-га дөш төртүңдөшкөннөр-гө уаур чынып-чынып чөк туржур билер, бистид ам-дыларынга чагай чөлдү чурттаганы чаан болур кижилер шыдаар. Амгы хоозурадыкчы политиканы өскөрчөк, экономиканы бижылган, чөптүг амды-ралын экижидип, тайбын-чидип алыр бис.

КАЛИНИНСКИЙ № 10 СОҢГУДА ОКРУГУНДАН

Андрей Николаевич НУЖДИН

Чаа келген чак политик-тиң сонугулар чымы бол-ган, Республика берге уеде чурттап, муң-мун чангыс чер-чуртуларын аар-бер-гү амдылар хилчеген чур-турар. Амдылар-чуртта-рының иштин дөңсөп ба-кан, кижилерин кадыкчы-лы болган айлык чок чору нарын байдала. Нитиле-диң социал-экономиктиң бай-далың дөргө ашканын улам-чылаашыаан.

Бо ханы кризистин чы-дагааны эки билиңдир бол-ган оң үнери бо чоокку үе-дө кандыг хөмчөгөр алы-рылган, чаа сонугулар Дөди Хурал чүгү камаарылар. Социал-экономиктиң бер-гө байдалдан үнериниң бер-гө оуру бистид республика иш-тинге хөстүг экономиктиң оюны тургузары деп көрү

Николай Анатольевич АВДЕЕВ

Николай Анатольевич Ав-деев 1947 чылда Минусинск хоорайга туртуңгөн. 1970 чылда Красноярсктиң баш-кы институту дооскан. Кы-зылдың политехниктиң тех-никумуңга (амгы автоурук техникуму) башкылап ажил-дөш эгелөөн. 1975-81 чылдар-да Комсомол Тыва обкомун-да Тыва обкомунда, 1982-90 чылдарда Тыва ре-спубликанын Спорткомитети-нин даргазына ажилдан. Тывага спорт сайыралына бодунуң үлүг-хуузуң кирип-кен. Амгы хүшүред «Забө-о» бұдурлөк чериниң ди-ректору. «Спорттүң хоочу-нары» нитилелдиң даргазы. «Спорттүң хоочунары» нитилел болуңуң талаалакчы, шимчөөкшөөр, партия-лары-биле демнежил, «Соли-дарность-Демнежил» бло-гунда болуңуң тургускан. «Со-лидарность-Демнежил» бло-гунда болуңуң хоочунары нитилелден ангыда, «Хөстүг Тыва» шимчөөкчи-ни (Орус-оол Владимир Солпович), Бүдүрүлгө-Төрө-спорт эвилели (Петров Олег

ХОРААНЫҢ КАЛИНИНСКИЙ № 10 СОҢГУДА ОКРУГУНДАН

Алина Викторовна ДАРЖАА

1969 чылда башкы өг-бү-лө туртуңгөн, 1992 чыл-да Кызылдың башкы инсти-тудунуң филология салбы-рын дооскан, 1996 чылда Москваның аныктар инсти-тудунуң социал ажил фа-культетин дооскан. 1998 чылдан 1998 чылдан 1998 чылдан чедир Аныктар яамызының кол специализы албан-ду-жалда ажилдан.

Сонугуларын эргеле-рин камгалаар болган ол дөш туржур сорулга-биле дараамында айтырларын шитирлээр мен:

1. Чуртта эргин турар эконо-микти өскөрлөтүрүчү ханы сайырадыр, өг-бү-лө, инавалитер, пенсио-нерлерин, аныктарын кам-галаар социал политиканы сайырадыр.

КЫЗЫЛ КОЖУУНУК СОҢГУДА ОКРУГУНДАН

Ким Доржуевич МОНГУШ

Сорулгам — чоңумга бараан болуру. Кызыл кожуунуң Каа-Хемнин төп № 19 сонугула округунга Тыва Республика дүүшүр Дөди Хуралды чангыс мандаттыг сонугула округунда азы чангыс депу-тат дөш 9 кандидат бот-тарының дең эргелен. Тыва Республиканың Дөди Ху-ралы (парламент) депу-тата кандаат деп бүрүт-көшкөнүнүн шимчөлдө-нү Кызыл кожуун чыгыр-газынга бот-боттарыны башыларга, байырыг тапталды тысын берди.

Мен Россия Федерация-нын хамаатыра болганымда, сонугуларга соңугу бол-гаш сонугар эргелериниң кол магадылааларын ажил-лап, ачаа кижир деп тура-рым бо. Бүтү назымында чоң дөш ажилдан келген, дуржулаган болганымда, амгы бо рынок сөзүчүлөр-биле боттадыр, оларын амдыралында бергелерин ашкы эртеринге шам-биле дузалажыр, деткир сорулга-биле кандидатураны кири-дим.

Эргин хаа-хемчилер, Чер-би, Кара-Хаакта, Куунгурту-да, Үш-Белдире чурттап, ажилдан турар сонугулар-ым, мөкөз берген арзаны ажылгап, силер бүтүдүң амыр-мендичерин айтырдым. Ол ышкык бир онза чүе чүл дөргө 1998 чыл — кижилерин эргелериниң чы-лы болгай. Бичанган бир дугаарында, кижиниң эргеле-

ТОЖУ КОЖУУНУК № 23 СОҢГУДА ОКРУГУНДАН

Дмитрий Артынаевич МОНГУШ

1953 чылдың февраль 3-те Улуг-Хем кожуунун Чаа-Хол суурга, ажилгыч өг-бүлөгө туртуңгөн. Чаа-Хол ортумак школынын доос-кан, көдө туудуга ажилдан чораш, 1973—1978 чыл-дарда Новосибирсктиң ин-женер-тууду институтунда архитектура факультетин дооскан, архитектор Дөди эртерин чедип ап, 1978-81 чылдарда архитекторлап, 1981-88 чылдарда Тууду ажилдакчыларын проф-эвилелиниң Тывада инспек-туру болуп ажилдаан. 1988-94 чылдарда «Кызылхөтө-левилел» мастерскаянын ди-ректөрүн ажилдаан. 1994-97 чылдарда ТР-нин Президентиниң Току ко-жуунда төлөөн болуп ажил-даан, 1997 чылдың июнь айдан эгелеп, бо хүнтерге чедир Кызыл хоораның чер комитетиниң даргазын ора-лакчымында ажилдап турар.

ПРОГРАММАЗЫНДА:

Токуда чурттап чоруур үдөсүн чоңуңу школа доос-кан ажи-төдүн Тываның болган Россияның дөди ба-за ортумак тускый өөрдө-лө черлеринге кирип өөрө-нириге дузалажыр, чүгө дээр-

СУКПАКТЫҢ № 20 СОҢГУДА ОКРУГУНДАН

Мартың-оол Оюн-оолович ПИЛЬЧИН

Дөди башкы эртериниң 46 харлыг, тыва. Кур-Чер ортумак школында башкы-лап, директорлап чораш, 1989 чылда Кур-Чер көлөз Советиниң депутаттыга соң-гукташ, оң күсөкчи коми-тетиниң даргазына ажил-дап чораш. 1993 чылдан Дөди Хуралдың Депутаты, ында социал политика коми-тетиниң башкы чангыс ажи-тыкчысы — Россия фрак-цияның кеңигүү. Өөрдөлдө айттырларын спорт, урууларын хайгарал чок чөруун, корум-чурму үрөш-күнү болурун ажилдап тала-ы-биле күрөң системаның профилитиктиң ажи-тыкчы дугайында хойуу-ларны ажилдап кылган бол-гаш белеткөчү.

Нитилелдин реформаны эрге-хөйүлгө дүүшүр, да-рааклаштыр чорударын, де-мократтыг өгөлөөкшөөрнү бижылларын чаа эрге-чаргынын шуут адырлар-нын ажил-хөкөрчү шинар-ларын болган аразында хар-ылааны күштедирериниң талаалакчымы.

Ам сонугулар Дөди Ху-ралдың кылар ажилынын талам-биле көрүжү:

1. Хөйүлгө профес-сионалдыг, бөдөң дөңгөтө ажилдап кылар болган хөйүлгө чогадылганга депу-тат бүрүңүң кирипте-рин чедип алыр;

ӨВҮР КОЖУУНУК № 21 ЧАҢҮС МАНДАТТЫҢ СОҢГУДА ОКРУГУНДАН

Дугар-Сюрюн Очур-оолович ООРЖАК

Дугар-Сюрюн Очур-оол-ович, 1948 чылдың октябрь 26-да Барын-Хемчик со-жуунун Эри-Барлык сому-зунга араг өг-бүлөгө тур-туңгөн. Амгы уеде хөстүг үлүсү тууду-үмчү бооп, чоңу хузон ал турар.

Программаның кол ула-нышкыны:

1. Хөйүлгө эсуугар ажил-дары. Күрне тургузуңуң айттырларын экижилер талам-биле ажилдаары. Тыва Республиканың Консти-туциязын моон-лаа сонугар чоңумчалыг болурунга до-гум кылдыр ам-даа эки-айлаары болур. Тус чер хөйүлгө аразында немелте-р кыларын өөренип көөрү. Шажың-чүлөгө талам-биле хөйүлгө аразында элөөн хөй чө-дөр, 1997 чылдын сентябрь 6-да үңгөн Россия Федера-цияның федералдыг хөй-үлгө аразында шажың-чүлөгө каттыжышкынын дугайында дурумдерде карыш-как чүдүдери Тыва Респуб-

Политикаке артыг сеткилдиг, шычы чөлдүг кирип тур мен. Болуңум чоңумга болган Баан-Кол, Кур-Чер, Сукпак, Териг-Хай, Шам-балыг, Элегес-Аким, Эөрбек суураарын сонугуларынга бұзурар мен.

Чак келген чак политиктиң сонугулар чымы болган, Республика берге уеде чурттап, муң-мун чангыс чер-чуртуларын аар-бер-гү амдылар хилчеген чур-турар. Амдылар-чуртта-рының иштин дөңсөп ба-кан, кижилерин кадыкчы-лы болган айлык чок чору нарын байдала. Нитиле-диң социал-экономиктиң бай-далың дөргө ашканын улам-чылаашыаан.

Витальевич. «Спорттүң Тыва» партиясы (Хураган Иван Иванович), Чер эдилекче-риниң профвилели (Кара-Сад Павел Сурутович), «Иде-алы» ачы-дуза фондузу (Моңгуш Борис Вялиң-оолович) дөш он-да өскө, нитиле-бинде 18 организация кирип турар. Н. А. Авдеев «Соли-дарность-Демнежил» соң-гунда болуу Тыва Респуб-ликаның Дөди Хуралын де-путатына кандидат кылдыр Кызылдың № 9 Автокорж-нын сонугула округунда депшиттирген. Николай Ана-тольевичини Тываның хөй-кө кижилери эки билер, деткир турар. Оларын аразы-нда «Тываның Судоходная компания» акционер нити-лелдин чыгыңи директору, амгы уеде Кызыл хоорай ча-гырганын башкылап канды-дат Петров Олег Виталь-евиче база кирип турар.

Николай Анатольевич АВДЕЕВ

Мартың-оол Оюн-оолович ПИЛЬЧИН

Витальевич. «Спорттүң Тыва» партиясы (Хураган Иван Иванович), Чер эдилекче-риниң профвилели (Кара-Сад Павел Сурутович), «Иде-алы» ачы-дуза фондузу (Моңгуш Борис Вялиң-оолович) дөш он-да өскө, нитиле-бинде 18 организация кирип турар. Н. А. Авдеев «Соли-дарность-Демнежил» соң-гунда болуу Тыва Респуб-ликаның Дөди Хуралын де-путатына кандидат кылдыр Кызылдың № 9 Автокорж-нын сонугула округунда депшиттирген. Николай Ана-тольевичини Тываның хөй-кө кижилери эки билер, деткир турар. Оларын аразы-нда «Тываның Судоходная компания» акционер нити-лелдин чыгыңи директору, амгы уеде Кызыл хоорай ча-гырганын башкылап канды-дат Петров Олег Виталь-евиче база кирип турар.

Николай Анатольевич АВДЕЕВ

Мартың-оол Оюн-оолович ПИЛЬЧИН

Витальевич. «Спорттүң Тыва» партиясы (Хураган Иван Иванович), Чер эдилекче-риниң профвилели (Кара-Сад Павел Сурутович), «Иде-алы» ачы-дуза фондузу (Моңгуш Борис Вялиң-оолович) дөш он-да өскө, нитиле-бинде 18 организация кирип турар. Н. А. Авдеев «Соли-дарность-Демнежил» соң-гунда болуу Тыва Респуб-ликаның Дөди Хуралын де-путатына кандидат кылдыр Кызылдың № 9 Автокорж-нын сонугула округунда депшиттирген. Николай Ана-тольевичини Тываның хөй-кө кижилери эки билер, деткир турар. Оларын аразы-нда «Тываның Судоходная компания» акционер нити-лелдин чыгыңи директору, амгы уеде Кызыл хоорай ча-гырганын башкылап канды-дат Петров Олег Виталь-евиче база кирип турар.

Николай Анатольевич АВДЕЕВ

Мартың-оол Оюн-оолович ПИЛЬЧИН

Витальевич. «Спорттүң Тыва» партиясы (Хураган Иван Иванович), Чер эдилекче-риниң профвилели (Кара-Сад Павел Сурутович), «Иде-алы» ачы-дуза фондузу (Моңгуш Борис Вялиң-оолович) дөш он-да өскө, нитиле-бинде 18 организация кирип турар. Н. А. Авдеев «Соли-дарность-Демнежил» соң-гунда болуу Тыва Респуб-ликаның Дөди Хуралын де-путатына кандидат кылдыр Кызылдың № 9 Автокорж-нын сонугула округунда депшиттирген. Николай Ана-тольевичини Тываның хөй-кө кижилери эки билер, деткир турар. Оларын аразы-нда «Тываның Судоходная компания» акционер нити-лелдин чыгыңи директору, амгы уеде Кызыл хоорай ча-гырганын башкылап канды-дат Петров Олег Виталь-евиче база кирип турар.

Николай Анатольевич АВДЕЕВ

Мартың-оол Оюн-оолович ПИЛЬЧИН

Витальевич. «Спорттүң Тыва» партиясы (Хураган Иван Иванович), Чер эдилекче-риниң профвилели (Кара-Сад Павел Сурутович), «Иде-алы» ачы-дуза фондузу (Моңгуш Борис Вялиң-оолович) дөш он-да өскө, нитиле-бинде 18 организация кирип турар. Н. А. Авдеев «Соли-дарность-Демнежил» соң-гунда болуу Тыва Респуб-ликаның Дөди Хуралын де-путатына кандидат кылдыр Кызылдың № 9 Автокорж-нын сонугула округунда депшиттирген. Николай Ана-тольевичини Тываның хөй-кө кижилери эки билер, деткир турар. Оларын аразы-нда «Тываны

Бистин кандидаттарызыс

БОДУНГА БҮЗҮРЕЛДИГ

Бо хүндер республиканың кайы-даа кожуннарында чагыра даргаларның албан-хүдээгезинге кандидаттар боттарыны сонгулда мурнуун программалары-биле чуртагыларны таныштырып, сонгулдага уктуктур белекелди шуудады берген.

Бистин штаттан даткаар корреспондентивис ыракы Мөңгүн-Тайга кожунга чораша, кожуну чагыра-газының даргазын албан-хүдээгезинге кордакчыларын бирээзи Э. О. Саала-биле ужурашкан, оон чамдык айтырларын салган.

Март 23 РНТ канал 6.00 ЭРТЕНГИНИН МЕНДИ-ЗИВИЛЕ. 9.00 МЕДЭЭЛЕР. 9.15 «Салгал дамчаан бачыг» сериал. 10.00 Хуулаазыннар шөлү.

Март 24 РНТ канал 6.00 ЭРТЕНГИНИН МЕНДИ-ЗИВИЛЕ. 9.00 МЕДЭЭЛЕР. 9.15 «Салгал дамчаан бачыг» сериал. 10.00 Арнын чажырып алгаш кижилер. 10.45 Хуу библиотекка. 10.55 «Манаашкын залы» т/с. 12.00 МЕДЭЭЛЕР. 12.15 «Кадды»

Март 25 РНТ канал 6.00 ЭРТЕНГИНИН МЕНДИ-ЗИВИЛЕ. 9.00 МЕДЭЭЛЕР. 9.15 «Салгал дамчаан бачыг» сериал. 10.05 ТЕМА. 10.45 Хуу библиотекка. 10.55 «Манаашкын залы» т/с. 12.00 МЕДЭЭЛЕР. 12.15 «Кадды».

Март 26 РНТ канал 6.00 ЭРТЕНГИНИН МЕНДИ-ЗИВИЛЕ. 9.00 МЕДЭЭЛЕР. 9.15 «Салгал дамчаан бачыг» сериал. 10.00 Дирг амытаанар аймаа. 10.45 Хуу библиотекка. 10.55 «Манаашкын залы» т/с. 12.00 МЕДЭЭЛЕР. 12.15 «Кадды».

17.10 Он алды харга чедир... 17.30 Делегейни дескиндир. 18.00 МЕДЭЭЛЕР. 18.20 «Салгал дамчаан бачыг» сериал. 19.05 УЖУРАЖЫЛГА ШАГЫ. 19.30 Аялгагы тып көрөм. 20.00 Арнын чажырып алгаш кижилер. 20.45 Тамчыктыг удучар, чаштар. 21.00 УЕ. 21.40—23.50 А. Невзоровтуң фильми.

13.00 «Капитан Бладтын аян-чоруктары» 1-ги сериясы. 14.20 Каткы-хөг панорама. 15.00 МЕДЭЭЛЕР. 15.20 «Кыскал пантера» м/ф. 15.45 Мультифильм. 15.55 Аас-кежиктиг таварыг-ла. 16.40 «Робин Гудтуң чаа ужураалдары» т/с. 17.10 Он алды харга чедир... 17.30 Делегейни дескиндир. 18.00 МЕДЭЭЛЕР. 18.20 «Салгал дамчаан бачыг» сериал. 19.05 УЖУРАЖЫЛГА ШАГЫ. 19.30 Аялгагы тып көрөм. 20.00 ТЕМА. 20.45 Тамчыктыг удучар, чаштар. 21.00 УЕ. 21.40 «Манаашкын залы» т/с. 22.50 «Эртен хоорай уугу-катынар» барымдаалыг детектив. 23.35—23.55 МЕДЭЭЛЕР.

14.25 Бут бөмбүүнүң дугайында документал. 15.00 МЕДЭЭЛЕР. 15.20 «Кыскал пантера» м/с. 15.45 Тергини өнүктөр. 16.40 «Робин Гудтуң чаа ужураалдары» т/с. 17.10 Он алды харга чедир... 17.30 Делегейни дескиндир. 18.00 МЕДЭЭЛЕР. 18.20 «Салгал дамчаан бачыг» т/с. 19.05 УЖУРАЖЫЛГА ШАГЫ. 19.30 Сагыш-сеткил дүвүрел-ли. 19.50 «Кадды».

13.00 «Эртинелер ордуу», уран-чечен фильм, 1-ги сериясы. 14.20 Сагыш-сеткил дүвүрел. 15.00 МЕДЭЭЛЕР. 15.20 «Джонни Квествинн кижилер бунураар арта чок улку-рудалары» т/с. 15.45 Тергини өнүктөр. 16.40 Хуулаазыннар, азы Ст-нема. 16.40 «Робин Гудтуң чаа ужураалдары» т/с. 17.10 Он алды харга чедир... 17.30 Делегейни дескиндир. 18.00 МЕДЭЭЛЕР. 18.20 «Салгал дамчаан бачыг» сериал. 19.05 УЖУРАЖЫЛГА ШАГЫ. 19.30 Сагыш-сеткил дүвүрел-ли. 19.50 «Кадды».

аев аттыг академиянынга ооренген мен. 1р чылдарның дургуунда кожунунуң көдээ ажил-агайы эргелелин кол экономизинге, эргелед началы-нагине, агролеттур каттыжышкынының даргазын-га база 1989—1992 чылдар-да кууском даргазының бири ораакчызынга ажилдап келдим. Кожунунуң уре-тун-недиг ажил-агайынга иде-лейди, организационн чоруу дээш янчан «Күш-ажыгыч-ыштылар дээш» медаль-биле шаңктанган мен. Амы үе-де Кызылда «Найрал» арат ажил-агайыны организационн, саарылга-сайгарылга ажилы кылган тур мен. Өг-бү-лелер, оолдар-кыстарыг кыргача-ча мен.

«ШЫН» — ТЕЛЕКОРҮКЧҮЛЕРГЕ

«ТЫВА» канал. 17.35 Коңцерт. 18.00 Реклама. 18.10 Сонгулдалар дугайында. 18.15 МЕДЭЭЛЕР. 18.20 Кымыл хоорайның мори-нге кандидаттар-биле «Төгериң стол», дорт эфир. 18.30 «Сонгулдалар-98». 19.25 Сонгулдалар дугайында меделер.

8.55 Мультифильм. 9.25 Православ шажын календары. 9.30 Спорт планета. 10.05 «Санта-Барбара» т/с. 11.00 МЕДЭЭЛЕР. 11.20—12.15 «Петербургтуң чажыттары» т/с. 14.00 МЕДЭЭЛЕР. 14.35 «Херэжен» т/с. 15.35 «Вичин тоянчыг» т/с. 16.05 «Космодром» т/с. 17.00 МЕДЭЭЛЕР.

8.25 Демлегей көрүп ал. 8.30 Графома. 8.40 Уругларга барымдаалыг фильм. 8.55 Мультифильм. 9.25 Православ шажын календары. 9.30 Спорт планета. 10.05 «Санта-Барбара» т/с. 11.00 МЕДЭЭЛЕР. 11.20 «Хөгүлүг чайганым», м/ф. 11.35 «Петербургтуң чажыттары» т/с. 12.30 Уругларга фильм. 14.00 МЕДЭЭЛЕР. 14.35 «Херэжен» т/с. 15.30 «Вичин тоянчыг» т/с. 16.00 «Космодром» т/с. 16.45 Россияның оруктарында.

17.55 Хөгүлүг ужураалдар. 18.10 Куйтурада чедер-чег-нестер. 18.25 Элар чуртунуң хоеннери. 18.45 Сонгулдалар дугайында. 18.50 МЕДЭЭЛЕР. 18.55 «Сонгулдалар-98». 19.15 «Төгериң стол». 19.40 Сонгулдалар дугайында. 19.45 МЕДЭЭЛЕР. 19.50 Колаж.

Оон ангыда, кожунунда хе-реглекчилер иштилелинше сазды турар бараанарың ортоско, оон-моон казы турар коммерсайтыларның бараанарының сертификата-рынга шыгыны кыналданы тургузар болгаш төлөр укур-дуг үндүргүлери кожунуң бюджетинге долузу-биле ки-нерин чедип алыр.

21.45 СВ-шоу. 22.20 «Петербургтуң чажыттары» т/с. 23.30 МЕДЭЭЛЕР. 00.05 Дежурный кезек. 00.20—00.55 Автошоу. ХАМААРЫШПАС ТВ канал 10.00 БӨГҮН ЭРТЕН. 13.05 «Ширин Уокер: теча-сы суугаар шиткел» т/с. 14.00 БӨГҮН ЭРТЕН. 14.10 «Дүүн «ТҮННЭЛДЕР-ДЕ».

23.30 МЕДЭЭЛЕР. 00.05—01.15 Дежурный кезек. ХАМААРЫШПАС ТВ канал 10.00 БӨГҮН ЭРТЕН. 13.05 «Ширин Уокер: теча-сы суугаар шиткел» т/с. 14.00 БӨГҮН ЭРТЕН. 14.15 Криминал. 14.35 Орус век. 15.00 Телеоюн. 15.30 «Мен болгам мори-ным».

20.00 БӨГҮН ХҮНДУС. 20.20 «Сезам кудумчу». 20.50 «Сансет Вичиниң ынак-шылы болгаш чажыттары» т/с. 21.40 «Мафия», барымдаалыг телесериал. 22.10 Курлявар. 22.20 Криминал. 22.35 «Бут бөмбүү» клуб. 23.00 БӨГҮН КЕЖЭЭ. 23.40 Хунуң маалдыры. 00.00 Мультифильм. 01.45 «Русалка» «Оскарны» мавышпаан. 02.00 БӨГҮН КЕЖЭЭ. 02.35 «Ширин Уокер: теча-сы суугаар шиткел».

20.30 Тодаргайы-биле. 20.45 «Санта-Барбара» т/с. 21.50 Боу режиссер. 22.25 Дирг коллекция. 23.30 МЕДЭЭЛЕР. 00.05 Дежурный кезек. 00.20 Полиум. 00.45—01.26 НВА-ның дээрэ дээр ооннары. ХАМААРЫШПАС ТВ канал 10.00 БӨГҮН ЭРТЕН. 13.05 «Ширин Уокер: теча-сы суугаар шиткел» т/с. 14.00 БӨГҮН ЭРТЕН. 14.15 Полициякчилерниң чым-чыгыр хунери. 14.30 Хунуң маалдыры. 15.00 Телеоюн. 15.30 «Ойнаар-кыстар».

БАЙРЫ ЧЕДИРИИШКИНИ Армыскан ортумак школазының 65 чыл оюн таварыштыр ук школага ажилдап чораша болган, ам ажилдап турар бүтү башкара, ажилчынарга база амырдылдың орууч-че ол школада тештиң үнөп бүтү доозукчуларга. ында өөренип чоруур өөреникчилерге төрөн школавыстың 65 харлаан ою-биле байыр чедирип, силерге быжыг калкышылды, аас-кежикти сеткиланы ханызыдан күзеливис.

СБС-АГРО банк бөлү Бүтү хевириниң акша салышкыны саялап тур: ГУБЕРНИИ, ПЕНСИИ, ШӨЛӨЗ, УРУГЛАРГА СОРУЛГА-ЛЫГ, ДҮРГЕН болган ою-ла өскө. ДҮРГЕН САЛЫШКЫН ОРУЛГАЗЫ ҮЗИНДЕ АЛБАН БОТТАНЫР: — сапаар хуузу — чылда 24 хуу; — доктаатынган хуузу немедле; — дугуркулга-көрө чарышкымы 15 хопуктап 1 чыл чедир хуусаала; — рубльго азы делегейиң 7 кол акша-хоронгизинче акша-хоронгиз солулгазы.

АЛКОГОЛЬ БАРААНЫН ХАПДЫРЫКЧЫЛАРЫНГА «Мөөгү алкоголь тову» чагыс ай куруне бунуруузеи («МАТ» ЧКБ) алкоголь бараанынң сеортукчулеринге 1998 чылдың апрель 1-ден өгөлөт алкоголь барааныга аймак чогууну маркаларың хыр-бачаары Кызыл хоорайның Калинин кудумчузуң 25 дугаарлыг бажынында № 3 «МАТ» ЧКБ-ниң складынга чоруттунарың дындап тур.

Тыва Республиканың болган Кызыл хоорайның үндүр инспекцияның коллектив Кан-оол Федорович Кагановичиң оон өнүң ишти Елена Селенова КАГАНОВИЧИНИң аар арааш мөчөзи-биле холбаштыр ханы кажыдады илередиң тур.

Кызыл хоорай, Красноармейская, 100, индекс 667000. ТУРГУЗУКЧУЛАРЫ: Тыва Республиканың Ча-заа болгаш «Шын» солун редакциянының коллек-тиви. Кол редакторнун хүдээлгезим күүселип турар Виктор КАРА-САЛ.

РЕДАКЦИЯНЫН КОЛЛЕГИЯЗЫ: Күстүгүр САТ (харым-салгалдыг секретарь), Арапчор ОКСУР (индис редактору), Адьжык Саяа (индис редактору). РЕДАКЦИЯНЫН ТЕЛЕФОНАРЫ: Кол редактор — 3-43-34; келгес кижилер хүлөп алып чер — 3-33-91; кол редакторнун ораакчызы — 3-33-91; секретариат — 3-36-82.

КИЛДИСТЕР: Чазактың ажил-чорудугазы биле харылзаа турар килдис — 3-33-91. 3-34-98, экономик-ниг аскертигелдер болгаш сонал амыл-рал — 3-34-49, меделер алоаны — 3-39-15; чагалар болгаш чагыдыла — 3-39-03; Бухгалтерия — 3-41-23; Кор-ректорлар — 3-41-16.

Агар санывыс: № 4070381040000010000 КБ «Тувакредит», ИНН — 1701008465; корр. сч. 30102810200000000729 БИК 04304729. Солун Россия Федерациязының Парлада болгаш масса-лыг информация чексектериниң талазы-биле кооблузу-дугаанын чорудугазына контроль болгаш буртукели-ниң Тыва республика эргелелине бунуттынген. Буртукетиргег дугаары № Т 00007. Солууда парлаттыган материаларың авторларың болгалары редакцияның тургузу-биле үштөй байыр бол-тур. Айтыттыган саянары болгаш өске-ла фактылары дыналылары дээр авторлар боттары харылар.